

CAMILLA COLLETT (1813-1895)

Henrik Wergelands søster var en voksen dame da debutboken, "Amtmandens Døttre", kom ut. Hennes ugjengjeldte, lidenskapelige forelskelse i Welhaven hadde for lengst satt sitt preg på henne, og bitterheten bare forsterket seg da mannen hun giftet seg med, Peter Jonas Collett, døde fra henne i 1851 etter 10 års ekteskap. Hele Camilla Colletts forfatterskap blir av de fleste kritikere sett på som en eneste stor anklage mot mannkjønnet og alt dets vesen, og svært mange synes det blir altfor mye syting og klaging. Men det er selvsagt ikke til å komme forbi at hun har vært en solid brekkstang for kvinnesaken i sitt eget og i det følgende århundre. Og "Amtmandens Døttre" er umulig å se bort fra når en skal liste opp de viktigste bøker i Norge på 1800-tallet. Men Camilla Colletts kanskje største bidrag til vårt åndsliv og vår litteratur er de bøkene som faller utenfor rammen av vår skjønnlitteratur-fortegnelse, nemlig de bindene som Leiv Amundsen redigerte og utga i årene 1926-33: "Optegnelser fra ungdomsaarene", "Breve fra ungdomsaarene", "Frigjørelsens aar" og "Før brylluppet". Kristian Elster hevder i sin litteraturhistorie at dette er det betydeligste memoarverk som er utkommet på norsk, og at det bilde av tiden som blir gjenskapt gjennom disse bøkene ikke har sin like.

Å samle på Camilla Collett er interessant, ikke bare litterært, men også fordi det er uhyre langt mellom pene eksemplarer av de aller fleste bøkene. Prisene har likevel holdt seg relativt lavt til nå; bortsett fra dedikasjonseksemplarer er det vel bare debutboken som koster over 1000 kroner. Både pene originalbind og småtrykkene er imidlertid vanskelige å finne og betinger høye priser. For øvrig er det svært vanskelig å finne Colletts bøker med begge omslagene bevart.

Med tidens store interesse for "kvinnelitteratur" er det vel imidlertid store sjanser for at det skjer forandringer med hensyn til prisnivået.

Opplysningene når det gjelder innbindingen på de forskjellige bøkene må leses med forbehold; det har vært vanskelig å finne ut hvilke titler som kom både i omslag og i forlagsbind, og vi har ikke alltid ved selvsyn kunnet sjekke opplysningene vedrørende omslagene. Vi kan derfor bare håpe at vi ikke har tatt altfor mye feil.

I Halvorsens Forfatter-Lexikon bind II side 49-51, finness en oversikt over Camilla Colletts bidrag i aviser, tidsskrifter, antologier o.a.

CAMILLA COLLETTS FØRSTEUTGAVER:

- 1855: [-]: Amtmandens Døttre. En Fortælling. Første (og) Anden Deel. Johan Dahl.
Innbinding: Omslag, typografisk.
Det foreligger to varianter av ordene "En Fortælling" på tittelbladet til 1. Del, jfr. nr. 117 på 2. Skougaard-auksjon.
Det foreligger videre to papirkvaliteter:
A. På vanlig papir.
B. På velin. Jfr. nr. 118 på 2. Skougaard-auksjon, hvor det anføres at det forekommer ytterst få eksemplarer på velin.
- 1861: [-]: Fortællinger af Forf. til Amtmandens Døttre. Steensballe.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind (med "Fortællinger" på fordekkelen). *
- 1863: [-]: I de lange Nætter. Af Forfatterinden til Amtmandens Døtre. Cappelen.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.
- [1864]: [-]: Et undersøisk Parlament. Trykt hos Brøgger & Christie.
Innbinding: Omslag, blankt.
Halvorsen II side 49 oppgir uriktig "Kun med Smudstittelblad".
Stykket er opptrykt med noen endringer og med ny tittel i "Sidste Blade, 4. og 5. Række" side 106-135.
- 1868: [-]: Sidste Blade. Erindringer og Bekjendelser. Af Forfatterinden til "Amtmandens Døtre". København. Gyldendal.
Se for øvrig nedenfor den svenske utgaven "Under ljusa Dagar".
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.
- 1872: [-]: Sidste Blade. Anden og tredie Række. Af Forfatterinden til "Amtmandens Døtre". I Kommission hos P.T. Mallings.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.
- 1873: Erindringer og Bekjendelser. Sidste Blade. Fjerde og femte Række. P.T. Mallings.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingjirtebind.*
- 1877: Fra de stummes Lejr. P.T. Mallings.

Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingøringsbind.*

- 1878: Et lyst Billede i en mørk Ramme. København. I Kommission hos Jacob Lund.
Innbinding: **Kombineret omslag og tittelblad.**
- 1879: [-]: Mod Strømmen. Af Forf. til "Amtmandens Døtre". København. Andr. Schous Forlag.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingøringsbind.
- 1880: [-]: Ekko i Ørkenen. En Hilsen fra Norden til Mrs. Josephine Butler. Af Forfatterinden til "Fra de stummes Lejr".
København. Wilhelm Priors Hof-Boghandel.
Innbinding: Omslag, typografisk.
Stykket er optrykt i "Mod Strømmen, Ny Række" side 338-350.
- 1885: Mod Strømmen. Ny Række. København. Andr. Schous Forlag.
Innbinding: Omslag, typografisk. Helsingøringsbind.*
- 1892: Fantasi og Virkelighed. Kristiania og København. Cammermeyer.
Innbinding: Omslag, typografisk.

Vi tar med en spesiell utenlandsk utgave av Camilla Collett:

- 1866: [-]: Under ljusa Dagar. Af Författarinnan till "Amtmannens Döttrar". Öfversättning från norskan. Stockholm. L.J. Hiertas Förlag.
Innbinding: Omslag (typografisk?).
Halvorsen II, side 49 oppgir at innholdet på norsk hadde vært offentliggjort i "Illustr. Nyhedsblad", og forordets side 1-14 var skrevet for denne svenske utgave.
Innholdet ble - med unntagelse av forordet - opptatt i "Sidste Blade, (1. Række)".

Noen særtrykk/småtrykk av Camilla Collett:

- 1873: Hvile. Til Grevinde Hedevid Wedel-Jarlsbergs Minde.
- 1874: Til Hds. Maj. Enkedronning Josephine. Den 6te Juli 1874.
- [1881]: Korrespondance fra Italien. Særtrykk av Aftenposten nr. 95 A.
Innbinding: Kombineret omslag og tittelblad.
- [1881]: Brev fra Paris. Særtrykk av Aftenposten nr. 218 A 20.09.1881.
Innbinding: Kombineret omslag og tittelblad.
- [1885]: Et Mindesmærke over A. Munch! Særtrykk av Aftenposten 08.06.1885.
- [1885]: Modum 12th August. Særtrykk av Aftenposten 1885.
- [1890]: Lidt Wergelandiana. Særtrykk av Aftenposten for 1. og 2. Novbr. 1889.